

Список використаних джерел:

1. Даналакій О.Г. Інтегроване навчання природничо-математичних дисциплін у вищих навчальних закладах / О.Г. Даналакій, А.Я. Хабюк // Молодий вчений. Сер. «Педагогічні науки». – 2017. – № 2 (42). – С. 475–478.
2. Дольнікова Л.В. Інтеграція та систематизація змісту фундаментальних дисциплін у вищій школі, як передумова формування фахової компетенції випускника вищої школи / Л.В. Дольнікова // Педагогічні інновації у фаховій освіті: збірник наукових праць. Вип. 2. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – С. 49–56.
3. Котковець А.Л. Застосування принципів інтеграції у процесі навчання іноземній мові у ВНЗ / А.Л. Котковець // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди». – 2015. – Т. 66, дод. 1 до вип. 36. – С. 599–607.
4. Сажко Л.А. Інтегративна основа навчання іноземних мов / Л.А. Сажко // Вісник київського лінгвістичного університету. Сер. «Педагогіка і психологія». Вип. 19. – Київ: КНЛУ, 2011. – С. 18–25.
5. Шевчук К. Інтегрований підхід до навчання: ретроспективний аналіз / К. Шевчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Сер. «Педагогіка і психологія». – 2007. – № 20. – С. 50–55.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНЬОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Прилуцька Л.А.

*доцент, к. іст. н., доцент кафедри мовної підготовки
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

Перед українськими закладами вищої освіти стоїть завдання підготовки іноземних громадян як кваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, які вміють вирішувати професійні завдання, швидко адаптуватися в нових соціокультурних умовах, співпрацювати з представниками різних культур і координувати з ними свою діяльність. Потрапляючи у нові соціокультурні умови, іноземні студенти зазнають труднощів (соціального, психологічного та соціально-психологічного характеру), що впливають на успішність/неуспішність їх міжкультурної адаптації. Тому для здійснення викладачами ефективного психологічного супроводу входження молоді людини в іншокультурне освітнє середовище важливим є виділення факторів,

що впливають на специфіку міжкультурної адаптації іноземних студентів, визначення соціально-психологічних особливостей цього феномена.

Існує велика кількість підходів до проблеми адаптації як у зарубіжній, так і вітчизняній психології. Закордонні автори розглядають проблему адаптації у межах психоаналітичної (З. Фрейд, Е. Еріксон), гуманістичної (А. Маслоу, К. Роджерс), біхевіористичної (Е. Толмен, Б. Скіннер) та когнітивної (Л. Фестінгер) концепцій. У працях вітчизняних науковців розглядаються поняття «загальної адаптаційної системи» (Ф. Березін), «адаптаційного бар'єру» (Ю. Александровський), «адаптаційних можливостей особистості» (А. Маклаков, С. Черемянін), проблема критеріїв й рівнів дезадаптації (Г. Овчиннікова). Вивченням адаптивних стратегій, як активних, так і пасивних присвячені роботи М. Марінова, Е. Ануфрієва, М. Тітми, У. Томаса та ін.

Термін «міжкультурна адаптація» найчастіше використовується для позначення специфіки адаптації іноземців, які тимчасово перебувають в умовах нового соціокультурного середовища (Л. Анн-Вілсон, М. Вітковська, Н. Іванова, О. Максимчук, І. Мнацаканян, Н. Корольова, І. Новікова, І. Троцюк). Саме тому повне прийняття норм і цінностей приймаючого суспільства не розглядається в якості результату міжкультурної адаптації. Адаптація особистості в результаті взаємодії з новим соціокультурним середовищем передбачає певні зміни системи цінностей і зразків поведінки адаптанта, сприяє інтеріоризації елементів приймаючої й інших культур, рольової поведінки і соціальних установок всіх взаємодіючих.

Міжкультурна адаптація є складним багатограним феноменом, що відображає процес входження особистості у нове соціокультурне середовище. Дослідники визначають міжкультурну адаптацію як інтерактивний динамічний процес крос-культурного навчання, що передбачає тривалу зустріч і активний діалог представників різних культур і супроводжується різним ступенем прояву стресу акультурації, є орієнтованим на досягнення їх сумісності та відповідності на всіх рівнях соціального функціонування [1, с. 28]. Під

адаптацією студентів-іноземців до іншомовного середовища та умов навчання ми розуміємо багатофакторний процес входження, розвитку і становлення особистості студента-іноземця в освітньому просторі закладу вищої освіти в рамках комплексного поєднання і взаємодії інформаційно-функціонального і соціокультурного полів.

Навіть за сприятливих умов міжкультурна адаптація – важкий, стресогенний процес, успіх якого пов'язаний з наявністю в іноземних студентів високої мотивації до провідної діяльності і передбачає засвоєння ними соціальних норм, культурних цінностей, зразків поведінки партнерів по спілкуванню як представників інших культур при збереженні своєї власної культурної унікальності. Адаптація вважається успішною, якщо людина реалізує свій особистісний потенціал, свої можливості і здібності і справляється з виникаючими психологічними та соціокультурними проблемами.

Як зазначає А. Таїрова, іноземний студент відчуває необхідність адаптуватися у нових соціокультурних умовах з позицій: а) представника своєї культури і своєї країни; б) особистості, з властивими для неї особистісними характеристиками; в) того, хто навчається, отримує вищу освіту [1, с. 29].

В адаптаційному процесі особистості у нових соціокультурних умовах практично завжди виникають труднощі і проблеми, навіть незважаючи на те, що приймаючою стороною можуть бути вжиті всі необхідні заходи щодо створення найбільш сприятливих умов для розвитку адаптаційних можливостей особистості студента. Ефективне використання знань про специфіку міжкультурної адаптації іноземних студентів може стати важливим елементом в подоланні труднощів і проблем, що вони відчувають, потрапляючи в нові соціокультурні умови. На відміну від вітчизняних студентів, період адаптації студента-іноземця до нових умов навчання і побуту при вступі до закладів вищої освіти України може тривати декілька років і визначається великою кількістю соціально-психологічних, медико-біологічних, релігійних проблем,

недостатнім знанням мови навчання і відмінностями в системах середньої освіти.

Основними факторами адаптаційного процесу, що в першу чергу впливають на успішність іноземного студента, який здобуває вищу освіту в іншій країні, дослідниками називаються: кліматичний, особистісно-психологічний, соціально-побутовий, фактор міжособистісного спілкування; фактор адаптованості до педагогічної системи. Цим факторам відповідає конкретний напрямок адаптації особистості іноземного студента: адаптація до життя без близького оточення (друзі, родина); адаптація до нових погодних умов; адаптація до нових умов проживання (в гуртожитку, на квартирі), особливостям ведення побуту; адаптація до одногрупників-представників різних культур; адаптація до освітньої організації, нових форм контролю знань, вимог до знань, умінь і навичок студентів.

Деадаптаційні стани, що супроводжують процес адаптації іноземного студента, можуть проявлятися на декількох рівнях: на індивідуально-психологічному рівні – у розвитку негативних емоційних станів, зміні поведінки, базових цінностей, етнічної ідентичності та підвищенні рівня конфліктності; на психосоматичному рівні – в зниженні опору захворюванням, в загостренні синдрому хронічної втоми і т. ін.; на педагогічному рівні – в зниженні мотивації та успішності навчання.

Успішна міжкультурна адаптація не означає прийняття особистістю або групою іншої культури, але свідчить про трансформацію системи цінностей і культурних зразків, інтеріоризацію елементів іншої культури, рольової поведінки і соціальних установок всіх взаємодіючих сторін. Показниками успішної адаптованості особистості є позитивні емоції у відносинах з оточуючими, задовільне самопочуття і відчуття душевного комфорту, відсутність або низький рівень тривожності, високий рівень самооцінки.

Міжкультурна адаптація іноземних студентів з країн Азії й Африки, які навчаються в нових соціокультурних умовах, як свідчить особистий 30-річний

досвід роботи з іноземними студентами у ХНАДУ, супроводжується наявністю у них спільних соціально-психологічних характеристик: підвищеним рівнем етнічної ідентичності та ситуативної тривожності, виразністю культурного шоку і соціальної дистанції з представниками приймаючої культури, недостатнім рівнем розвитку етнічної толерантності та суб'єктивного благополуччя навіть при наявності високої мотивації навчання.

Специфічними соціально-психологічними характеристиками іноземних студентів в процесі їх міжкультурної адаптації є часті зміни настрою; виражений рівень когнітивного компонента етнічної ідентичності, ностальгічних переживань у азіатських студентів; високий рівень самооцінки здоров'я та суб'єктивного благополуччя, виражений афективний компонент етнічної ідентичності, менш виражені симптоми культурного шоку у студентів з країн Африки.

Ефективним засобом організації життєдіяльності іноземних студентів у нових соціокультурних умовах, що істотно впливає на рівень їх міжкультурної адаптації, може стати програма соціально-психологічного супроводу. Вона повинна включати реалізацію таких напрямків роботи: розвиток соціальних і побутових навичок в іноземних студентів; розвиток соціально-психологічних характеристик (толерантність, суб'єктивне благополуччя), подолання негативних явищ (тривожність, культурний шок, соціальна дистанція).

Результатом впровадження такої програми у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті є успішна міжкультурна адаптація іноземних студентів, забезпечення зростання їх адаптивності, інтерактивності; а також зниження ситуативної тривожності, напруженості і чутливості, ознак, що супроводжують психоемоційну симптоматику, соціальної дистанції з представниками приймаючої культури, культурного шоку, афективного компонента етнічної ідентичності, відчуженості і депресивності.

Агентами соціалізації іноземних студентів у ЗВО повинні бути як викладачі, співробітники університету, так і суспільні студентські організації.

Безумовно, успішне вирішення проблеми міжкультурної адаптації іноземних студентів до нового соціокультурного середовища підвищує успішність їх навчальної діяльності, а також позитивно впливає на конкурентоспроможність українських університетів на міжнародному ринку освіти.

Список використаних джерел:

1. Таїрова А.В. Проблеми адаптації до навчання студентів з КНР. *Materiály XI mezinárodnívědecko-praktickákonference «Efektivní nástroj moderních věd – 2015»*. Díl 13. Pedagogika.:Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o.- 2015. С. 28-31.

ПОДКАСТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Приходько С.О.

*доцент, канд.пед. н., доцент кафедри іноземних мов
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

Сьогодні у навчанні іноземних мов пріоритет надається комунікативності, автентичності спілкування, вивченню мови у культурному контексті, автономності й інтерактивності навчання. Використання інтернет-технологій у вивченні іноземної мови сприяє формуванню навичок говоріння, читання, аудіювання та письмового мовлення, навчанню лексиці, граматиці, уможливорює залучення до освітнього процесу унікального і різноманітного контенту, стає основним засобом розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Одним із таких засобів, що оптимізують процес вивчення іноземної мови, є подкаст. Оксфордський словник англійської мови визначає подкаст («podcast») як «аудіо- чи відеофайл, що розповсюджується в мережі Інтернет для прослуховування на комп'ютері чи мобільному пристрої, і який є доступним для прослуховування у будь-який зручний для користувача час» [3]. Саме слово